

Locuint'a Redactorului

si

Cancelari'a Redactiunii

e in

Strat'a Morariloru Nr. 18.

Scrisorile nefrancate nu se voru primi decatu numai de la corespundintii regulari ai „Federatiunii.“
Articolii tramisi si nepublicati se voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vinu si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune:

Pre trei lune . . . 3 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 6 „ „ „
Pre anulu intregu . . . 12 „ „ „

Pentru Romanii

pre a. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
„ 6 lune 15 „ = 15 „ „
„ 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru insertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. taos'a timbrale pentru fiesec-care publicatiune separatu. In loculu deschisu 20 cr. de linia.

Unu esemplariu costa 10 cr.

Pentru Totaleni.

Onorab. Dnu Ioanu Popu, protopopulu de Mar'a (in Marmati'a), ni tramite spre publicare si inaintare la loculu menitu urmatoriele contribuii pentru victimele baropului Aporu: dela Dsa 2 fl., Aloisia Popu nasc. Redacu, protopopessa 1 fl. 20 cr., Petru Oprisiu preutu in Berbesci 1 fl., Petru Salca preutu in Giulesci 1 fl., Ioanu Dobossy preutu in S. Siugatagu 1 fl., Grigoriu Ivasco preutu in Brebu 1 fl., Timoteu Mihalea pr. in Cracesci 80 cr.; cu totulu 8 fl. v. a.

An romanii locu in Constitutiunea magiara?

Doue corespundintie, — d'ntre cari un'a d'in Cehulu Selagiului se continua in Nr. de asta-di, — ni-au venitu despre alegerea de deputatu d'in Tasnadu, intemplata in 3 maiu. Telegramulu publicatu in Nr. 39 alu diuariului nostru spuse ca la acesta alegere s'a escatu bataia infioratoria d'in partea magiariloru si ca doi romani fure omoriti. Ambele corespundintie ni descriu in colorile cele mai triste violintiele produse prin magiari pentru a nimici reusirea sigura a candidatului romanu, Vasiliu Popu. E dreptu, ca presedintele comisiunei electorali, — magiaru de achistu, — a cerutu unu escadronu de dragonieri pentru sustienrea leniscei, inse, precum observa unulu d'ntre corespundintii nostri, urmarile au aretatu cu totulu alt'a, si a nume: escadronulu a venitu intr'ajutoriulu magiariloru, ca acesti a se pota insulta pre alegatorii romani cu totu felulu de injurie si atacuri. Alegatorii romani, in numeru de 1200 insi, au observatu cea mai perfecta lenisce, era alegatorii magiari, cari erau in minoritate, au inceputu a macelari pre romani, numai ca acesti-a se fia constrinsi a cede fortiei loru brute. Romanii, loiali si respectandu legile, cerura sistarea votisarei indata ce alegatorii magiari recusera la uciderile si omorurile cele mai brutali. Presedintele comisiunei, chiamatu de a sustiene legca, respunse, ca nu pote decide nemicu pana nu se va convinge de adeverulu faimei. Dupa-ce se convinsese despre adeveru, se dechiarà ca, de-si „a u moritu doi-trei romanisicati-va sa uranitu,“ elu nu vede destula cauza pentru sistarea alegerei, ca-ci langa mes'a de votatu nu s'a ucisu inca nece unu romanu; adeca presedintele comisiunei electorali, pentru a poté suspinde alegerea, ar' fi asseptatu pana s'ar' fi ucisu vr'o 50—100 romani chiaru in localitatea pentru votare. Totu acestu corespundinte alu nostru, — a carui-a corespundintia consciintiosa nu o potemu publicà d'in lips'a spatiului, — ni spune ca alegatorii magiari fecera planulu ca, daca romanii nu voru parasi in noptea urmatoria loculu alegerei, se ucida chiaru pre candidatulu romanu si inca pre doui intieleginti romani. VEDIENDU dara romanii violintiele ce li se fecera si audindude planulu infernalulu alu magiariloru, parasira sub asistintia de panduri loculu alegerei, ca-ci vietia nu li era asecurata nece pentru unu momentu contra furiei magiare, era presedintele comisiunei electorali continua cu tote aceste alegerea; ba, candu se aruncau pietre si lemne ca ploia in capetele alegatoriloru romani nevinovati, prin mane mercenarie magiare, si candu presedintele sustienea, ca aceste sunt numai lauriture facute d'in partea Romaniloru, atunci complotistii magiari mercenari, spre a dà satisfactiune cuvintelor presiedintelui, sparsera ferestrele comandantelui militiei, ca si cu acesta fapta degradatoria se atraga furia soldatiloru a supra romaniloru.

Aceste crudimi, fara de-legi si fapte obscene, patrate in unanimitate d'in partea magiariloru presenti, potu se aiba rezultatulu celu mai infioratoriu. Daca existe vr'unu poporu care se se scia supune legiloru in vigore, fia aceste chiaru si cele mai barbare, cele mai nejuste si inhumane: acestu poporu este poporulu romanu, dotatu de natura cu cele mai eminente calitati de cetatianu bunu. Inse magiarii ar' trebui se scia, ca acestu sentiu nu pote se remana nemiscatu fatia chiaru

si cu cele mai scelerate brutalitati. Guvernulu Dlui Andrassy ar' trebui se-si cunosca bine pre magiarii sei si se se jigrigesca ca in asemenea casuri se i opresca de la brutalitati, ca ci aceste afirnescu sentiulu de resbunare, si apoi, romanulu daca este impinsu la extremitati, este celu mai mare resbunatoriu pre lujle. Il n'y a de pire e a u que l'ea u qui tort — dice unu proverbu francesu. Acest'a inseamna ca, cu catu patimile de resbunare a le poporulu romanu se stirnescu mai a nevoia, cu atatu ele sunt mai periculoase. De-si noi suntemu inimici ai furiei poporulu, trebuie totu-si se aducemu a cunoscintia guvernului magiaru, ca catu de exacerbati au trebuitu se fia alegatorii romani de la Tasnadu candu, parasindu alegerea, profanata prin cele mai brutale si barbare fapte d'in partea magiariloru, esclamau: In hoife au crescutu acesti omeni, neci unu poporu nu i intrece in fara-de-legile loru, inse faptele loru nu voru remane nepedepsite de Ddieulu poporeloru. Unu singuru magiaru, Mihailu Kovacs, proprietariu in Erkvás si substitutu-presiedinte, convingundu-se de portarea pacifica a alegatoriloru romani si de insultele, provocarile inhumane si crudimile bestiali a le conationaliloru sei indreptate si esecutate contra romaniloru, se exprima publice, ca portarea conationaliloru sei este impertinente si i provoca se observe si se respecteze legile. Numai tactic'a cea molcomitoria a conducatoriloru romani a sciutu infréna pre poporulu romanu de la fapte cari, pana asta-di, poteau se produca acolo focu si cenusia. Cu tote aceste, intre romani inca sunt spirite negre; le numimu aci cu numiele, pentru ca natiunea se le cunosca; éca aceste spirite negre: Ioanu Popu, preutu in Erkvás, fiulu acestui-a Ambrosiu Popu, preutu in Erszentkirály si Ioanu Popdanu, preutu in Ákos, fiulu repausatului Grigoriu Popdanu, fostulu protopopu in Ujnémeth, care se interesá mai multu de caus'a natiunale decatu fiulu seu; era d'ntre mireni uniculu: Danielu Popu, notariu in Supurulu-de-diosu, Supurulu-de-susu si Bobot'a, care, pre sub mana, inca a lucratu contra romaniloru. Se scia dara acesti patru domni ca, prin conlucrarea loru cu brutalitatile magiare, nu maisunt demni de a ocupá locu intre romani; nece ca se mai potu rectificá, ca-ci unde se versa de dum a n i i nostri sangele fia numai a unui romanu nevinovatu, acelu romanu, care dà spriginu ucidetoriului, s'a eschisu elu insu-si pre sine d'in numerulu romaniloru. Considerandu inse, ca aci e vorba de exercitiulu celu mai sacru dreptu, dreptulu alegerei, acei trei preuti, lucrandu contra nostra, au comisu unu sacrilegiu, sprigindu faptele sangerose a le magiariloru. Sentintia este justificata pre deplinu; ca ci unde romanii sunt in lupta, fia ori-ce lupta, cu magiarii: romanii trebuie se fia un'a: unu, fiantie degradate, vênatori de interese private, mercenari a strainiloru atunci candu e vorba de cele mai sacre drepturi a le natiunei, nu este iertatu ca se ocupe locu intre noi: ei trebuie scu aretati pretotindene cu degetulu: celu ce va cutedia a-i aperá, este servilu si complicele loru, si si va atrage dispretiulu nostru. Am spusu aceste-a cu dorintia de a nu le mai repeti. Asié se fia.

In fine spunemu numai ca, faptele si insultele alegatoriloru magiari aruncate contra alegatoriloru romani in comitatulu Solnoculu-de-mediulocu, si a nume in cerculu Tasnadulu, in 2 si 3 maiu, 1870, voru remane neuitate in mintea romaniloru. Dorimu ca magiarii se nu le mai repetiesca si ca guvernulu magiaru se infréne pre conationalii sei, cari au violatu umanitatea, legile, dreptulu electoralu, ordinea si leniscea publica, si, in fine, cari au ucisu 3 romani si au ranitu pre mai multi insi. Vomu vedé, daca alegerea scandalosa de la Tasnadu, contra carei alegatorii romani si-au substernutu protestulu loru dietei magiare, se va nimici ori ba. Daca nu se va nimici, apoi se nu ne miráru nece decatu, ca-ci nu va fi acesta cea d'antulu nedreptate, carea ni s'a facutu in dietei magiara.

Una noua lege de natiunalitate pentru Ungari'a.

D'in Transilvani'a.

„Natiunalii causara de nou despotiloru Ungariei una amaretiune mare, inse de asta-data nu singuri, ci in contielegere cu deputatii d'in stanga estrema. D'in partea loru a fostu, celu putienu, negalantu, daca nu de-adreptulu neiertatu, de a intimpiná, chiaru in momentulu presinte, care e periculosu pentru constitutiuni suprematisorie, prepartia magiara guvernamentale cu unu proiectu de lege liberalu in caus'a natiunalitatiloru, si publicatu in „Correspondance Slave“ d'in Prag'a. Ce, Leakistii si Andrassyistii se lovesca, prin primirea unei asemenea legi, in exclusiv'atoru constitutiune magiara, pentru a o reconstitui d'in nou pre basa liberale; se renuncie, estu-modu, de voia buna la egemonia loru natiunale? Acest'a, precum cunoscemu pre domni nostri d'in Pest'a, ar' insemná a presupune pre multu despre d'insii; de alta parte se pote privi de unu semnu alu liberalitatii si amorei de dreptate a dietei pestane, ca nu i a fostu inca cu placere a arencá in temnitia d'in Vatiu pre respectivii propagandisti natiunali si pre conturbatorii liniscei. Intru adeveru, acesti deputati natiunali trebuie se fia nesce agitatori de totu ordinari, ca-ci altcum nu aru poté fi atatu de cutezatori, ca se puna la intrebare poterea magiara suverana!

„Diuaristic'a servila a laudatu degià atatu de multu sapientia politica si intieptiunea partiei lui Deák, incatu, considerandu vanitatea si superbia innascuta magiariloru, e de temutu, ca ei voru preveni papei, proclamandu pre Franciscu Deák, politicesce, infallibilu. Guvernulu magiaru i-s'a datu de mai multe ori unu laudatoriu formalu pentru faimos'a lui politica interna facia de confusiunile transleitane, si acesta a contribuitu multu d'a intarí si mai tare pre guvernulu acestu-a in lucrãrile sale stricatose. Ba, una foia vienesa accentuà in dilele d'in urma, catu de iute a gatatu guvernulu magiaru cu Transilvani'a, cum a sciutu se se impace cu Croaif'a etc. Omulu ar' trebui se creda, ca Ungari'a e fericita, si ca numai acum'a se incepe pentru locuitorii ei etatea de auru. Inse domni d'in Pest'a sciu mai bine, ca nu este asié; cu tote aceste ei nesuescu d'in tote poterile, a presinta lumii unu escedinte, pre candu li stã inainte unu deficitu inspaimentatoriu, amenintandu cu nimicirea Ungariei. Ei, domnitorii Ungariei, audu forte bine bubiturele anunciatore de furtune si fulgerile, ferbera si vjieturele d'in aduncime, inse ei nu sunt acci-a cari pricepu a incungiura periclele prin propria loru abnegatiune; ei plutescu inainte audacis fara a se interesá, daca, in momentulu celu mai de aproape, nae'a loru nu se va sparge de vre-una stanca d'in apropiare.

„Ce nu intrebuintieza c. Andrassy, pentru a aparé Transleitaniei si strainetãtii, potinte si tare in intru? Transilvani'a opusetiunale e sbiciuita degià de ani cu ostasi austriaci si gendarmi in una stare esceptiunale; press'a natiunale opusetiunala d'in Transilvani'a se reguleza cu legea de pressa a lui Bach; in Ungari'a se persecuteza diurnalistii natiunali si Alesandru Romananu trebuie se veda ca, la intervenirea zelosa a escelintiei sale ministrului de justitia Horvath, care pretinde a fi primul democratu magiaru, acum'a candu jace degià in temnitia de trei lune, se fia de nou estradatu de dietea in manile procurorului generalu. Chiaru asié nu scapà de sortea sa neci sèrbulu Miletics, omu forte neplacutu celoru ce domnescu.

„Deci, pre candu guvernulu magiaru nesuesce cu totu zelulu d'a „suprime in nascere“ miscamentulu natiunale, care se latí chiaru si intre magiaropii Croaifei, e forte usioru de priceputu, ca acestu opu nou alu unei legi in caus'a natiunalitatiloru, facutu de natiunali si de deputatii stangei estreme, a trebuitu se i cauzeze superare forte mare. Este forte interesantu a vedé, cum magiarii, fia ei si d'in stanga estrema, sunt pa-

trunsi de necesitatea unei pactări cu naționalitățile neindestulite ale Ungariei. E forte de însemnatu pentru situațiunea d'în Ungaria, că impulsul pentru elaborarea comuna a unui asemenea proiectu de lege s'a datu, propriamente, d'în partea deputatiloru d'în stang'a estrema. Unu motivu mai multu pentru neliniscirea centralistiloru deakisti. De altmintrele, precum i-place a se mangaiá „Pesti Napló,” proiectulu nu s'a adoptatu inca de plenu clubulu natiunali si alu stangei estreme, fû inse primitu in comisiunea mista a ambeloru cluburi, si se pote sperá că se va primi si in plenu acelor-u, de-si pote cu ore-si-cari modificatiuni neînsemnate. Destulu atât'a, că e forte probabilu, cumcâ preste putienu se va presintá camerei reprezentantiloru, spre consultare, una lege noua in caus'a natiunalițătiloru, si acést'a a fostu cauza suficienta pentru diariulu guvernului „Pesti Napló,” de a scrie contra acestui proiectu unu articolu lungu, protestandu contra unoru insinuațiuniloru, cu unu cuventu, pentru a schimosi si acést'a noua aparintia opusetiunale.

„Inainte de tote, „Napló” protesteaza, că epoc'a actuala a crizei constitutiunale in Transleitania ar fi accomodata a produce si in Ungaria unu ce asemenea. Acést'a o vomu vedé, inse pote-se ore prescrie natiunalițătiloru apesate d'în Ungaria, la ce tempu si ora se va concede pregratiosu opusetiunea lor? Séu voiescu dora guvernulu magiaru a se ingrigi degiá, ca sé nu li se intemple neci una neplacere natiunalițătiloru puse sub epitropia lui? Celu putienu „Pesti Napló” dechiará, că legea natiunalițătiloru, esistente degiá, nu este inca ultimulu cuventu. Fi-livá ore, curundu, cu placere potintiloru, d'a exprime ultimulu cuventu? că ci poporele maltratate devinu degiá impaciente.

„Acei-a, cari au crediutu a dá Ungariei una lovitura prin proiectulu de lege publicatu in foia panslava „Corr. Slave,” sé cumpenesca bine ace'a, ce li observeza „Pesti Napló”: „E nedisputabilu”, dice numitulu diariu, „că politic'a ministeriului cadintu Giskra-Herbst a fostu cea mai accomodata pentru Ungaria, si cu tote aceste opiniunea publica d'în Ungaria a fostu chiaru pre partea natiunalițătiloru oponente.” Ne bucurámu de sinceritatea foiei guvernamentale d'în Pest'a. — Acést'a amu spus-o degiá si noi mai de multu, ba amu si sciutu, că ministeriulu lui Andrásy a datu destulu spriginu cabinetului transleitanu cadintu, de-si „Napló” voiescu a negá acést'a. Inse, ce se atinge de afirmatiunea a dou'a a lui „Napló,” e forte usioru de intielesu, că opiniunea publica a unui imperiu, a carui majoritate (2/3) imparte ace'a-si sorte cu natiunalițătile transleitane, nu pote fi neci candu decatu pre partea cestoru d'în urma.

„Inse, daca „Pesti Napló” merge atâtu de departe in man'a sa de schimosire si intortocare, incatu, in locu de unu U, voiescu a ni presintá unu X, trebue sé protestámu cu energia. Cu ace'a, că „Napló” ne asigura, cumcâ Ungaria ofere c. Potocki increderea ba si spriginulu séu, numai pentru a ajutá promoverea causei natiunalițătiloru fara téma de federalismu, dicemu, numai cu asigurarea acést'a nu li-s'a ajutat neci cu unu firu de peru natiunalițătiloru d'în Ungaria. Pentru ce nu intrevine c. Andrásy neci chiaru la colegii séi si la diet'a pestana in favorulu spriginurei natiunalițătiloru indigene d'în Ungaria?

„In zedaru protesteaza „Pesti Napló” contra acelor-u, cari credu că, prin provocarea la impregiarile austriace, aru exercitá una presiune a supra Ungariei; presiunea nu va lipsi, si acést'a nu va veni neci d'în drept'a neci d'în stang'a, ci d'în josu; că ci de acést'a se ingrigesen destulu de bine cei de susu.

„Nu ne insieámu neci decatu. Daca acestu proiectu de lege liberalu in caus'a natiunalițătiloru, — in care se dice, că in Ungaria voru esiste, pre venitori, siese limbe si natiuni politice egalu indreptate*), — s'ar presintá, intru adeveru, dietei spre consultare si radicare la concludu: de la unu parlamentu, compusu d'în 99 percente magiari si magiaroni, nu se mai pote acceptá nece unu bine, in butulu celei mai bune vointie a natiunalițiloru si a celei mai mari bune-vointie a stangei estreme in acést'a privintia. Ci cu acést'a ocaziune éra se va incinge una lupta parlamentaria paiunata, carea, e posibilu, se va estinde si continuá preste intregu teritoriulu de sub corona lui Stefanu. Atunci trebue sé se convinga pre deplinu si putienii natiunali ungureni, cari mai petrecu inca in diet'a pestana, că dela acestu guvern si dela acést'a dieta, pentru nemagiari se mai potu sperá numai decrete, cari dispunu emigra

*) Vedi Nr. 37 alu „Feder.” precum si observatiunile facute d'în partea redactiunii la proiectulu d'în cestiune.
Red.

tiuni in masse la Prag'a, Petrupole, Bucuresci si Belgradu.

„Pentru a evitá veri-ce neintielegere, ni luámu voia a observá, că la elaborarea acelu proiectu au participatu numai deputatii d'în Ungaria si, că prin urmare, Romanii transilvanieni, absinti dela diet'a pestana, nu au potutu neci decatu participá la elaborarea lui. Credemu, a fi in dreptu, asigurandu, că Romanii d'în Transilvania nu voru renunčiá neci una-data, prin urmare neci chiaru cu pretiulu unei as. legi, la autonomi'a legale a patriei lor. Nu potu recunosce de legale uniunea Transilvaniei cu Ungaria, esecutata in modu fortiatu si unilateralu, dicemu, nu o potu recunosce de legale pana atunci, pana candu ea nu va fi aprobatá de majoritatea absoluta a poporatiunei tierei in drept'a si legal'a reprezentantia a tierei. Romanii Transilvaniei voru perseverá, ca si pana acum'a, in opusetiunea lor pasiva contra guvernului si, in butulu comissariului regescu, alu starei esceptiunale si alu gendarmiloru, ei nu voru incetá d'a luptá pentru seculariulu dreptu de statu alu Transilvaniei si pentru egal'a indreptatire politica a natiunei lor.”

„Reform'a.”

Kossuth si cestiunea natiunala.

Diariulu „M. Ujság” publica in numerulu séu de la 15 maiu unu fragmentu d'în „proiectulu de constitutiune alu lui Kossuth”, pre care Kossuth l'a scrisu mainte de ast'a cu 19 ani. Fragmentulu este intitulatu: „Proiectu relativu la venitori'a organizatiune politica a Ungariei cu privire la resolverea cestiunei natiunalițătiloru.” — In anulu 1851, candu Kossuth éra internatu in Kiutakia, fû intrebatu că, dupa opiniunea lui, cum ar' fi cu potintia a complaná si a delaturá pentru viitoriu cert'a pentru limba si natiunalițate, certa, carea avú una influentia atâtu de trista si nefericita (?) asup'a luptei pentru libertate in 1848; ca respunsu la acést'a intrebare, Kossuth compuse proiectulu cestiunatu. In introducere Kossuth se exprime resolutu contra centralisatiunei, carea este contraria caracterului Ungariei. Principiulu fundamentalu trebue sé fia suveranitatea séu self-guvernamentulu. Sub numele p o p o r u, Kossuth intielege totalitatea cetatianiloru tierei. Colorariulu acestei definitiuni este egalitatea de dreptu si sufragiulu universalu. Cei alesi prin sufragiulu universalu inse au sé fia organulu suveranitati populului numai in privintia afaceriloru statului. Afara de acesti-a sunt inca si alte organe: individulu pentru sfera drepturiloru individuale, si asié mai departe familia, comunitatea, comitatulu.

Fia care d'în aceste sfere si-are automi'a sa, carea trebue respectata facia cu cele-lalte. Ce se atinge de drepturile individuale, statulu trebue sé li tiena in vedere asié, ca legislatiunea sé nu le pota nice modificá, nice delaturá. De aceste drepturi se tienu, intre altele: libertatea cugetului (de pressa), libertatea consciintei (religiunei), libertatea de asociatiune. Precum in privintia religiei, asié si in a natiunalițătii, individii au dreptulu de a se asociá, că-ci ambele: religiunea si natiunalițatea sunt afaceri sociale.

Cetatianii unei natiunalițătii formeza cu totii una societate pentru prosperitatea intereselor lor natiunali; formeza asociatiuni cercuali pre cale reprezentativa, si aceste apoi, contopindu-se intru o asociatiune natiunale generale, si-voru dá una constitutiune, precum li convine; si-voru alege unu siefu natiunali, pre care, dupa placu, lu voru numi hospodarulu, voivodu, principe, etc.; voru impreună, daca li se va paré cu scopu, cu asociatiunea lor natiunale si conducerea afaceriloru basericesci si scolare; si-voru elaborá statute si-si voru guverná asociatiunea dupa aceste statute, cu unu cuventu, avindu deplina libertate si autonomi'a, ei se voru ingrigi de prosperitate a tuturor intereselor morali si sociale, a caroru suma, dupa Kossuth, se numesce „natiunalițate”. — Acést'a asociatiune n'are nimica comunu cu statulu. Statulu nu cere de la dens'a nimica alt'a decatu ca adunările ei sé fia publice, pentru-ca, in casu can u s'ar vatemá legea, sé se pota sustiené sanctitatea ei.

Vorbindu mai departe despre comunitati si despre comitate, Kossuth dice: Fia care comunitate decide limba administratiunei comunali. In acést'a limba si-adrezeza scrisorile la comitatu, petitiunile la regimu si la legislativa, primesce respunsuri si resolutiuni de la comitatu si, prin acestu-a, de la regimu in limb'a, carea este a comitatului; daca acést'a inse n'ar' fi identica cu a

comunitatii, se adauge una traductiune colaterale Constitutiunea dá inse minoritati dreptulu, ca fia-cine sé pota suplicá la comuna si sé se pota aperiá inaintea judiloru comunali in limb'a sa materna. Comuna are asemenea a hotari limb'a instructiunei in scol'a comunale; inse celoru d'în minoritate li este iertatu a-si fundá scole si a-si alege liberu scol'a, unde voiescu sé-si tramita copii.

Congregatiunea generale a comitatului (districtului), in prim'a siedintia, dupa alegerea reprezentantiei, decide cu majoritate de voturi, care sé fia limb'a administratiunei pana la cea mai de aproape restauratiune. In acést'a limba comitatulu corespunde cu regimulu (inse daca nu este cea magiara, se aclude si traducerca magiara) si primesce in asemenea modu resolutiunile si ordinatiunile regimului. De testu autenticu se considera totu de un'a acelu-a, care este compusu in limb'a oficiale a comitatului. In congregatiuni, fiecare pote vorbi in limb'a sa materna, de care se pote servi si in suplice, plansori, etc. inaintea oficialiloru comitatului si la judecatorié. Comitatu trebue sé se ingrigesca, ca judecatori'a sé aiba intreprii necesari. — Fia care comitatu are sé fundeze si sé sustiena celu putienu una scola comitatense, a carei limba de propunere o determina comitatulu, inse pre langa acést'a trebue sé se invetie tote limbele usuate in comitatu, cari de altmintre nu sunt obligate pentru scolari. Precum in comuna, asié si in comitatu, asociatiunile particulare etc. au dreptulu de a fundá scole.

Asié vorbiá Kossuth in a. 1851. De altmintre despre Transilvania a tacutu si atunci; éra asta-di, Kossuth ni se pare mai putienu liberalu decatu in 1851. Este bine inse a cunosce parerile vechie si mai noue ale capului revolutiunei magiare d'în 1848. D'în partea nostra avemu numai a spune, că noi amu invetiatu a fi cu multa reserva facia cu acesti omeni; că-ci amu fostu pacaliti pre de multe ori. Trebue sé ne însemnamu ca: lupulu si-schimba perulu, dar' natura nu.

„Pester Lloyd” publica in Nr. séu de la 20 maiu una corespundintia d'în Sabiu, in carea se dice, că Romanii de acolo au celebratu si in anulu curinte memori'a d'iei de 3 (15) maiu 1848, adeca diu'a adunarei de Blasiu pre Campulu-Libertatii. Corespundintele diariului „Pester Lloyd” afirma inse, ca acést'a festivitate avú unu caracteru cu totulu conciliatoriu; ca oficerii de honvedu, cari se aflau intr'o alta parte a gradinei, fure invitati prin una deputatiune a junimei romane, ca sé participe si ei la festivitatea romana; ca invitatiunea fû primita d'în partea oficeriloru; ca mai multe pocale fure golite spre delaturarea pentru totu de un'a a discordiei d'entre romani si magiari, pentru infratirea soiuriloru d'în patria comunu, pentru Majestatea sa, pentru constitutiune, pentru guvernulu magiaru, pentru inflorirea institutiunei honvedismului magiaru etc....; ba chiaru si Dnulu Elia Macelariu, care éra de fatia, portá unu toastu in asemenea sensu conciliatoriu; ca festivitatea carea dura pana demaneti'a avú caracterulu unei infratiri binefacatorie. Corespundintele diariului gidanu „Pester Lloyd”, uita sé adauga: ca romanii au renunčiatu la patria loru Transilvania, la esistintia loru natiunale, la limb'a loru, cu unu cuventu, au renunčiatu d'a fi romani, ci ei voiescu acuma sé devina cu totii magiari. Numai atât'a mai trebuia, pentru ca guvernulu Dni Andrásy sé salte de bucuria. Totu acestu corespundintele fidelu a relatatu despre sinodulu archidiecepsanu romanu, deschisu in i-a maiu in Sabiu, ca guvernulu magiaru, pentru nu scimtu ce favoruri, fû salutat cu esclamai entusiastice prin deputatii sinodului, pre candu, dupa informatiunile nostre, nimene d'entre deputatii sinodali n'are nece una cunoscintia de asemenea minciune. Éra câtu pentru celebrarea memori'e d'iei de 3 (15) maiu 1848 prin romanii d'în Sabiu, lasamu sé urmeze urmatori'a corespundintia ce o primiramu de acolo:

Sabiu, 3/15 maiu 1870.

Junimea romana studiosa de la tote institutetele de invetiamentu d'în locu, la initiativ'a auditoriloru de drepturi, cunoscundu insemnetatea d'iei de 15 Maiu, — a acelei d'ie memorabili, in carea natiunea romana, scuturandu catenele sclavice, s'a proclamatu pre sine in sa-si de natiune libera, — a decisu cu unanimitate sorbarea solemn'a acestoru Pasce romanesci.

Serbatori'a natiunale decurse asié: Demaneti'a la 8 ore, junimea romana studiosa concentrata in sala reuniunei sodaliloru romani, purcese in corpore, cu presiedintele séu in frunte, la beseric'a greco-cat. spre a asistá la servitiulu divin. De aci, tota junimea, éra si in corpore, grabi spre a asistá si la cultulu

din d'în beserica gr. or. d'în cetate. Nu se pôte descrie esaltarea si estasul animelor, ce se vedeau pe facia fia-carni-a.

Conformu programului statoritu, s'era la 8 ore, adunandu se era-si intr'g'a junime in sala „la V l a d u,“ se intosa de toti cate-va strofe d'în „D e s t e p t a - t e r o m a n e.“ Apoi, presedintele, Dlu Ioanu M u n t e a n u deschise serbarea cu o cuventare festiva potrivita, d'în carea amu potutu estrage urmatoriele :

Oratorele declamandu cele 2 strofe d'în inceputul senetului „D e s t e p t a - t e R o m a n e,“ areta cu impresiunile cele mai petrunderi efectulu poesiei „Destep-tate romane,“ apunendu cum acosta poesia a desamoritu una junime maltratata de seculi, bantuita de sbiciulu tiraniei si alu despotismului; cum acestu resnetu farmecatoriu a strabatutu in 48 pana in celea mai departate anghiuiri a Transilvaniei; cum poporul romanu, urmandu acestui senet, s'a adunatu in diu'a cea mai frumoasa si mai remarcabila in istoria nationala, in 15 Maiu 1848, pre campulu sacru, „Campulu-Libertatei.“

Oratorele descrie apoi cu colorii viue suferintiile romanului in 4 seculi; cum romanulu a plansu in 4 seculi lacrimi de sange, fara a fi ascultat, fara a fi audit; cum romanulu, in decursulu acestoru seculi, a sustienutu probele de suferinta cu taria, fara a i-se amorti malitatea, fara a i-se frange poterile; cum, in 15 Maiu 1848, patru-dieci de mii de romani au dechiaratu in facia Europei civilizate, cu voru se traiesca liberi in patria libera si, jurandu dinastiei domitorie credintia neclatita, au sigilat acestu juramentu cu sangele loru. Mai departe oratorele dice: Disparendu principiile evului mediu, poporale strigara: „L i b e r t a t e!“ si romanulu insetatu de libertate, n'a ramas indiferente ci, — in diu'a cea mai sublima pentru tota resuffarea romanescă; in diu'a renascerii, renviarei nepotiloru lui Quirinu, in diu'a omormentarii tiraniei si a implantarii stindardulu libertatei pre ruinele ei, — se adunara in Campulu Libertatei, proclamandu-se de natiune libera, transera catenele slaviei; aretara lumci, ca sunt maturi, demni de una parte mai buna si ca sciu rabi natiunea si patria loru.

In fine, oratorele se intorse catra junime, dicundu-i: Daca cine-va vre se cunosca vitoriulu unei natiuni, se priveasca la junimea ei studiosa. Junimea romana este chianata a vindeca ranele poporului si a i usura sortea. Oratorulu aduna junimea la activitate legale candu esistenta nationala va fi amenintata. Cuventarea se fini cu: „S e traiesca natiunea romana cea multu sguduita.“ Acosta cuventare fu desu intrerupta de apunse entusiastice. Dupa cuventare, urmara cele doue strofe ultime din „D e s t e p t a - t e R o m a n e,“ prononate intre insuffetire generale. Amesuratu programulu, amu dechiamatiunea poesieloru: „3/15 Maiu“ si „Catra martirii d'în 1848,“ dechiamate de J. Turcea; mai departe poesia: „O d a l a R o m a n i a,“ dechiamata de P. Petrescu si, in fine, poesia dedicata dilei festive „3 15 Maiu“, dechiamata de autorulu ei, Mihailu (connumele?) studinte. Pre la finea programulu, ne surprisera cu presentia loru DD. Elia M a c e l a r i u si d. adv. Dr. R a c u c i u, pre cari presedintele i intempina cu cuvinte de buna primire. D. M a c e l a r i u radica un toastu pentru dinastia domitoria si pentru sustinerea juramentulu d'în 15 maiu 1848, depusu dinastiei domitorie, er' dlu Dr. R a c u c i u toastu pentru indelung'a vietia si sanetate a martirulu d'în Vatiu A. R o m a n u. Ambele toastu fure primite cu entusiasm. Pausale le implu music'a cu piese nationali. Publicu forte numerosu. Ordinea de modelu.

U n u r o m a n u.

Dela sinodulu archidiecesanu.

Dupa cetirea si autenticarea protocolulu d'în siedi'ia precedentă, presedintele aduce la cunoscintia sinodulu rogarea dep. M. Orbonasiu pentru concediu. Fiindu caus'a de urgentia, se pune la ordinea dilei si se da concediulu cerutu. Cosmuli'a face o propunere in privinta regulare ajutorulu dela statu, in catu priveste impartirea lui intre preutii seraci d'în districtulu Cetatei-de-Pietra. — Se transpune la comisiunea pentru imbunatatirea sortei preutiloru.

Dep. I. Gallu prot. face o propunere, prin carea tientesce la imbunatatirea sortei preutiloru d'în comunele foste iobagesci in muntii apuseni in mesura, in carea se bucura de atare imbunatatire preutimea romano-catolica si greco-catolica unita. — Si acosta se predă comisiunei pentru imbunatatirea sortei preutiloru.

P. Popescu asterne o petitiune dela comun'a Gridu, prin carea cere a i-se da voia a stringe mila pentru zidirea unei beserece. Se transpune comisiunei petitiunarie.

Tecontia face propunere, ca sinodulu se faca cele de lipsa, ca in fondulu regescu se se de preutimei portiune canonica corespundietoria, conformu legiloru vigente; la d'în contra, va se dica, candu comunele respective nu s'aru poté indupleca a face acosta, se se doteze preutimea dela statu. Si acosta se transpune la comisiunea de petitiuni.

Urméza acum desbaterea speciala asupr'a bugetulu,

si adeca la pusetiunile ce privescu pre senatulu scolariu. Comisiunea propune, ca senatorii scolari se fia toti onorari, era cu afacerile scolari se fia insareinatu unulu d'în membrii consistoriulu strinsu beserecescu, fara votu si fara salariu deosebitu. Glodariu sustiene propunerea sa de mai nainte, adeca duoi senatori scolari salarisati, era Gaetanu unu salariu pentru unu senatoru scolariu si o dotatiune pentru particularie de caletoria. Propunerea acosta d'în urma, punendu-se la votu, si avendu majoritate dubia, se face contr'a-proba si se primesce. Despre o propunere importanta d'în partea presintelui, pre largu la alta ocaziune.

Sinodulu trece la pusetiunile ce privescu senatulu epitropescu, cari se primescu cu fip. doue remuneratiuni anuale, pentru cassieriu cu 300 fl. si pentru controloru cu 200 fl.

In decursulu desbateriloru asupr'a bugetulu, Metianu, candu veni vorba de invetiatorii dela sate cari trebuie ajutati, recomandă consistoriulu deosebita atentie fatia cu invetiatorii nostri d'în Trei-Scaune.

Dupa finirea bugetulu, Filipescu propune radicarea tacei sidociiale dela 5²⁵/₁₀₀ la 5⁵⁰/₁₀₀ cr., seu in locu de 5 cr. si unu patraru, cum se platescu acum, pentru cari inse se incaseza de multe ori ciuci craceri si diumetate, ba pote si siese. La desluierile date de presidiu, ca nu ar' trebui a se impune sarcine noue poporului, se decide a se reduce tace'a sidociiale la suma rotunda de 5 cr. v. a.

In siedi'ia acosta, Gaetanu propune, in intielesulu statutulu, premiarea cartei intitulate: „Vechi'a Metropoli-a“ etc. de Nicolau Popea, cu unu premiu de 300 fl. Autoriulu cartii inse renuncia la acestu premiu dechiarandu, ca d'insulu a intreprinsu elaborarea opului numai in interesulu adeverulu si alu binelui comunu, fia impreunata acosta intrupindere chiaru si cu paguba sa. Se primesce cu vivate insuffetite dechiararea acosta.

Cristea propune, ca cu suma acosta se se cumpere carti pentru preuti, invetiatorii si carturari seraci, si se li se imparta acestora. Nu se primesce.

Dupa alte amenunte, siedi'ia se intrerumpe spre a se continua dupa media-di la 5 ore.

Dupa media-di se continua siedi'ia si sinodulu se ocupa cu alegerile senatulu strinsu beserecescu. Despre aceste acum numai rezultatele. Dupa trei votari s'au alesu asesori in senatulu bes.: Nicolau Pope'a, Ioanu Panovicu si Petru Bodula. La cererea sinodulu, presedintele numesce, in termini serbatoresci, seriosi si forte miscatori, pre asessorulu Nicolau Pope'a de Vicariu generale alu archidiecesei. Denumirea acosta a fostu primita cu unu entusiasm nedescriptibile. Acum se procede la alegerea altoru duoi senatori, cari se alesera in personele protopopulu Vasile Puposiu (d'în Hondolu) si Zacharia Boui (parochu in Sabiu si prof.) Se alesera apoi duoi asesori onorari: Ioanu Ratiu (prot. Hategu) si Ioanu Metianu (Zernesci).

In siedi'ia a IX de marti s'au alesu in senatulu scolasticu, ca referintu, Nic. Gaetanu si onorari: Dr. Mesiot'a, Nicolau Cristea, Dr. Iliaru Pascariu, Sava Popovicu Barciau si Elia Macelariu.

In aceea-si siedi'ia se alesera senatori epitropesci: Ioanu Iliana, Ioanu Arseniu (Gur'a-Riului), Const. Stezariu, Dr. Nemesiu, Dr. Racuciu si Petru Rosca.

Asta-di cu a X siedi'ia se inchiaia sesiunea de facia. „Telegr. Rom.“

Camer'a representantiloru Ungariei.

Siedi'ia de la 18 maiu.

Presedinte: Paulu Somsich. Notariu: Ales. Bnjano-vics. D'în partea guvernulu a fostu de facia ministru Melch. Lónyay.

Dupa autenticarea procesulu verbalu alu siedi'iei trecute, si dupa presintarea mai multoru petitiuni, cari se tramitu la comisiunea petitiunaria,

Teod. Matkovich interpeleza pre ministru culteloru, daca are cunoscintia despre abuserile, facute cu ocaziunea esarendarei bunulu fundatiunulu de la Veresberény, in cottulu Vesprimu, si daca voiesce a li pune capetu? — Se va comunică ministru lu concerninte.

Trecundu-se la ordinea dilei, se cetescu a trei a ora si primescu definitivu proiectele de legi despre sporierea sumei cu carea are se partecipe Ungaria la spesele comuni, causate prin provincialisarea unei parti a confiniulu militariu, si despre construciuni ferate Valkány-Perjámos. — Se tramitu camerei petitiuniloru.

Se submite in desbaterea camerei documentulu de concessiune alu calii ferate Nyiregyháza Ungvaru, care se primesce parte cu, parte fia modificatiune.

Dupa acea urmeza raportulu comisiunei esaminatorie de socotele, relativu la socotelele camerei dela 1. maiu pana la 31. iuliu 1869. Comisiunea propune, se se deo absolutoriu organeloru comtuali, invitandu camer'a a decide, ca acei deputati, cari si-au depusu mandatele deputatiunali, si au percipiatu innainte pre-multi bani de cartiru, se platesca inderetru suma carea nu li compete. Asupr'a acestei propuneri se escă una discutiune mai lunga, la carea partecipara: Emer. H o d o s s y, Emer. H u s z á r, Paulu M a d o c s á n y i, Stef. P a t a y si

Ed. Z s e d é n y i, in urm'a carei-a se si respinse propunerea, era absolutoriulu se accordă.

Ministru lu financiiloru, Melch. L ó n y a y, respun-diendu la interpelatiunea lui Fr. B e r e c z, facuta in privinta tramiterii unui oficialu ministerialu la Gyöngyös, pentru a incassa contributiunea restanta de acolo si giuru, dice, ca acosta esmitere a guvernulu a fostu legale, si roga pre interpelante, ca de alta data se nu aduca innaintea camerei asemene afaceri de natura puru administrativa, ci se se adreseze directu catra d'insulu, ca catra ministru responsabilu.

Franc. B e r e c z escusandu-se spuno, ca a fostu provocatu de representatiunea d'în Gyöngyös la presintarea interpelatiunei cestiuane; de altmintrele oratorele nu este multumitu cu respunsulu ministru lu, inse cam'alu i se spre sciintia.

Cu privire la interpelatiunea deputatulu Vilhelmu T ó t h - P a u l i n y, facuta in caus'a contragerei esecutiunali a contributiunei in Thureczy, ministru lu financiiloru raspunde, ca s'au luat mesurile necesarie pentru curmarea acestui abusu inca mai innainte de ce s'ar fi facutu interpelatiunea d'în cestiuane. La interpelatiunea a dou'a a lui Vilhelmu T o t h - P a u l i n y, relativu la supunerea la contributiune a slovaciloru, cari negutiatorescu in strainetate cu siarfranu si oleiu, oratorele raspunde ca, daca acei-a se sustienu in Ungaria, in intielesulu legi trebuie se solvesca contributiune. Interpelatorele nu este multumitu cu respunsulu datu, inse se i se spre sciintia.

Dupa ace'a mai raspunde la doue interpelatiuni, un'a a lui Sig. B o r l e a si alt'a a lui Mich. T a n e s i c s, ambele facute cu privire la esecutiunile de contributiune si la administrarea bunurilor erariali.

Siedi'ia se inchiaia la 1 ore d. m.

Cehulu Selagiului, 6 maiu, 1870.

Ori catu s'ar nesu omulu a-si acoperi patimele prin aretare de pietate si onore, ele totu-si aparu totdeanu'a prin velurile aceste.

La Roche Foucaul.

(Fine.)*

Acu venira Romanii. Barbatii de incredere fure dd. Buteanu d'în Cavasiu si Dr. I. Nichita, advocatu in Zelahu. Votarea loru se incepu la 8 ore ser'a. Romanii, pre langa tote semnele de intimidare, ce se audiau de cu sera, postati intre murii Baserice catolice si casa lui Hellei de o parte, era de alta parte intre casa de votatu si la doue capete incungurati de calereti, stateau lenisciti cu cugetulu curatu si mandri ca si-voru ajunge scopulu, spre cea mai mare superare si desperare a partidei contrarie. Nu voimu se mentiunamu neplacerile si atacurile, ce avura de a le suferi barbatii romani de incredere candu de la unulu sgamboiatu de ametieia, candu de la altulu si mai miserabilu, candu de la toti deodata, fara se fia indrumati la ordine d'în partea Presiedintelu actualu E. Kaizler; pentrucă aceste tote asié trebuie se fia ad maiorem constitutionis et nationis se politice eruditam nuncupantis magyaricae gloriam; apoi totu acosta pretinde si fratietatea si libertatea si egalitatea magiara! candu inse observaramu, ca omnipotentii si dom-nii pusetiunei, vedendu-se in minoritate, se folosescu de intunereculu noptii si, in ascunsu, intrandu in cinterimulu baserice catolice si curtea lui Hellei, de acolo nu incetau a arunca cu petre, bolovani si lemne trunchiate de 4—7 pundi a orbisiulu in tumultulu desu; candu, in urmarea acestoru-a, iute dupa olalta, trei omeni se chilavira, de li curgea periu sangele d'în capu, — cum singuri vedu-ramu cu ochii innaintea comisiunei, — atunci barbatii de incredere vedendu curs'a aruncata, pretinsera cu tota poterea cuventulu sistarea votarei, investigatiune si pedep-sirea celoru vinovati. Si Ddieule! ce se vedi? Uitandu-se Presiedintele in giuru, nu observă nici oficiali, nici panduri, nici militia, de-si mai innainte erau. Toti stamu ingrigiati, ca ce va se fia de poporulu celu inadinsu mal-tratatu si strimtoratu de doue laturu de partii, ca-ci pana in diu'a cu sutele poteau se fia ucisi cu petre de dupa murii incuiati, fara se se scia prin cine?

De astadata asié se manifestă curagiulu magiaru! — Abié in unu tardiu dădera semne si pandurii si militi'a si oficialii, si, — ce se audi! — intrebati de sceleritatele ce se patrara pre afara si aretandu li-se 5 bucăti de petroci si lemne, ca corpus delicti, precum si ranitii, ni respusera: ca si ei au observatu aruncature, si ca ei au intratu si in cinterimu si in curtea lui Hellei, inse omu pre pamentu nu au potutu observă si ca, prin urmare, ei nu sciu ce se faca; ba ei sunt mai aplicati a crede, ca — asculta numai acolo! — Romanii, ei de ei, mistifica si facu vrésba in tiera fara picu de causa. Uita-te numai la puii de napărea, lupi in piele de mnelu! VEDIENDU si AUDINDU aceste barbatii Romani de incredere, manecandu d'în vorbele organeloru de politia, ca adeca nu potu se afe nimica si reulu totu esiste, dupa-ce respinsera presupusetiunile malitiose ale farisiiloru dechiarara, ca afla cu o causa mai multu pentru a se

*) Vedi Nr. tr. alu „Feder.“

disolve si sistă votarea, dupa-*ce* alegatoriul nu e sigur nici pre unu minutu de vietă sa, fara ca se se scia urdftoriul mortii. Dupa mai multe dispute, mai alesu la rogarea Presiedintelui, care promise că va fi respundietoriu de orice disordine ulterioara si că in asemenea casu e gat'a a sistă votarea, barbatii de incredere se invoira a continuă votarea. Lucriu curse până demineti'a la 3¹/₂ ore, candu Romanii, numerandu cu una suta de voturi mai multu ca ambii contra candidati, sistara votisarea d'in partea loru. — Confusiunea si terorea panica ce se escă in partid'a Guthysta nu se pote descrie. Ei calculau, că Romanii voru votă până tardiu demineti'a, candu cortesii loru d'in provincie voru veni cu omeni. Deci, intre urlete, rachnete si injurature, plecara prin cetate, prinsera micu si mare ce li veniă in cale, votantu si nevo-tantu, aducandu-lu la urna d'in patrariu in patrariu. Căti potlogari petecosi, olari lutosi, cogiocari hērosi, mesari rupturosi, handlées flendurosi si altii de acestu calibru, toti se infatisiara, fanatisati de selbateci'a loru, de rachiū, si de periculu, ce amenintia patri'a si natiunea loru prin reusirea Romanului; urlau de a lungulu perirea Romanu-lui si „vivatulu“ magiariloru cu marele loru profetu in frunte, Guthy Benő. La privirea acestoru omeni, cagetămu a fi in vastulu desertu alu Zaharei intre selbateci; toti ne infioraramu vediendu, că omulu daca si-perde regin'a mecanismului trupescu — minte, până unde pote se se cufunde in noroiulu stupiditătii, inganfarei si orbitantiei desastrose.

Cu asta modalitate li succese a trage votisarea până pre la 9 ore, candu apoi putienu contingentu li mai sosi si d'in provincia. Observandu inse mai tardiu, că nici nu asie potu se triumfeze, a p r i o r i erau gat'a cu ori si ce pretiu a se apucă de lucru — mai alesu dupa-*ce* observara, că reserv'a nevojata Romana suie aproape la 500 si incetu se totu maresce. Ocasionea binevenita nu intardiă multu. Primindu Romanii avisu, că de cătra Zolnocu, Orbou, Cehalu a. a., vine o grupa frumoasa cătra ei, — omeni d'in acele parti, la numeru 10 insi, cu unu stendardu, plecara spre intempinarea loru, demineti'a, dupa 9 ore, in 3. maiu; abie inse că mersera la 50 de pasi de la grup'a principale, candu éta: de doue laturi i trasnescu in coste, pre de-a-turisiulu, votisanti Guthysti, de nobilulu soiū schiticu, si, favorisati de pusetiune, tavalira cu focosiurile loru pre 2 insi cu doue loviture: unulu d'in Orbou, altulu d'in Zolnocu, trei insi fare ranitu greu, d'intre cari unulu, d'in Supurulu de-diosu, pote până acum va fi si moritu. Tote se intemplara in tempu abie de 10 minute, in modu de banditu. Candu sarira caleretii acolo, catastrofa eră finita, ba cu galopulu loru ei inca calcara cu caii pre partit'a oprimata. Toti si tote erau spre nimicirea nostra. Eroii fi ai pusteii, nobilulu sange alu lui Arpád, in unire cu fiii lui Arminu, ori, de vi mai place, cu ai lui Gamberinu sēu Svabinu, asie si aretara curagiulu, poterea, valoarea, gloria, cultura si sentiulu de umanitate, de constituționalismu, libertate, egalitate si frățietate! La vederea acestoru brutalitătii vandale ale magiarismului, intielegintia romana si-perdū tota paciintia*) si intrandu in sala de votatu, aduse la cunoscintia comisiei faptele infernali, patrate de Guthysti, si prin membrii de incredere, cerū investigatiune si sistarea totale a votisării. Confusiune mare in launtru. Presiedintele, cu unu barbatu de incredere si altu membru alu comisiei, plecă la loculu crimeloru si ordonandu a se face investigatiune si relatiune, se reintorse in sala. De investigatoriū esmise pre L. B e c s k y, subjelele Eriului, care si Bobotaniiloru li facū crimpitia nespusa cu brachiulu ne mai pomenitu, si care nainte de alegerea presinte se esprima astfelu: că Ddieu se nu-i fia lui Ddieu de nu va pefugă elu pre Romanii d'in Tasnadu. Votarea inse nu o sistă, ci, la cererea Romaniloru, respunse, că si-sustiene dreptulu de a delibera după investigatiune si după relatiunea ce o va capeta. Comedia si batjocura mai amara nu pote se esiste pre fati'a pamentului! La astfelu de sofisme in daru i-se replică, că investigatiunea nu pote avé in acestu casu altu resultatu decâtu marimea ori micimea pedepsei, alegerea inse, după lege, indata ce se versa sange si alegatorii sunt intimidati si pefugati de la votu, trebue suspinsa; că-ci surdulu nu aude toc'a.

Numai acum a ne poturamu orientă deplinu cum stămu si cu Presidiulu guvernamentalu si cu militi'a si cu partid'a perversa. Vediendu, că nu avem scutu de nicairi; vediendu-ne omoriti si maltratati; vediendu, că si militi'a mai multu incalcesce decâtu descalcesce; vediendu că totu Romanulu, se fia chiaru căte unu Hercule, nici se se misce nu pote de ostasi si parati vediendu anxietatea desemnatului nostru, că adeca pentru elu se intemplă versare de sange, fără se se fia impedecatu de cătra respectivii; fiindu probabilu că daca alegerea ar' dură si in diu'a urmatoria, noptea, subu plumbulu frățietătii

*) Adeverata paciintia! că-ci v'ati lasatu a fi omoriti si nu v'a venitu in minte nece dreptulu de aperiare. Red.

magiare alegatorii romani potu se fia turtiti cu diecile; ne mai voindu a luă asupra-si resbunsabilitatea sufletesca, — Romanii, cam la 1200 insi, prin membrii G Filepu si Dr. I. Nichita, protestandu contr'a unei astfelu de votări mortifere si multumindu-li de frățietatea documentata, parasira sala de votatu in corpore, cu notariulu comisiei, sub asistintia militare ceruta; dupa-*ce* pre ei, in mani'a toturoru legiloru, in mani'a toturoru protestelor, cereriloru si reclameloru, nu i aperi nimeni. Asié si-afli capetu eroismulu, bravur'a si espeditiunea, de care si Vandaliloru li-ar' fi rusine, a impintenatiloru si flustratiloru fi ai lui Atil'a.

Presiedintele ni promise a ni luă protestulu la protocolu, reservandu ni elu ca se formuleze elu insu-si protocolulu asié, ca să cada asupr'a lui glob'a de una mie fiorini, v. a. — Vom vedé. Intocmai asteptămu se vedemu, ce va se face diet'a la una astfelu de alegere scandalosa si plina de rusine. Mai mare scandalu nu ni aducu a minte ca se se fia intemplatu numai la Galant'a. — Noi, d'in parte-ne, nu asteptămu nici unu bine, nici una mangaiare de la magiari; cu ast'a un'a suntemu in curatu. Istoria si intemplantintele de tote dillele ne inventiara d'in destulu; ba si la ace'a suntemu gat'a, că noi vomu fi aretati inaintea lumei de tecianari, hoti si seditiosi si inca după investigatiuni; pentru-*că* magiarulu de candu e lumea nu a facutu dreptate nici unei natiuni nemagiare, nici va face in veci, si pentru că asié postesce si politic'a; — apoi mai vediutu-a cine-va corbu la corbu scotiendu-si ochii. Nu fia inse nimicu. Romanulu, lovitu de mii si mii de pericle in decursulu Seeceloru, a remasu totu intregu si verde ca stegiarulu; voru trece preste elu si aceste fatalitătii, fara se-lu altereze. Un'a inse nu o potu recomandă d'in destulu poporulu alegatoriū, că adeca: aceste si alte evenimente de soiulu acestu-a se si-le insemne bine in analele cercului sēu; se nu le uite in veci, si, ca crestinu bunu ce este, se spereze, că Ddieulu Poporeloru, care nu a lasatu nici una nedreptate neresplata, nu o va lasă nici acest'a: „Lento gradu procedit ira divina et tarditatem supplicii gravitate compensat.“

Fratiloru Romani d'in cottulu Solnoculu-de-mediulocu si deosebi d'in cerculu alegatoriū alu Tasnadului! Sortea si valoarea nostra propria ni-au datu si nōe o Patria frumoasa si mansa. Acesta Patria adorata, udata si scaldata de nenumerate ori in sangele nostru si alu Parintiloru nostri, adi ni o disputa acei-a pre cari noi, de buna-voia, i-amu primitu de consoti si companioni in casulele nostre; ba, ni tragu la indoiela chiaru si esistintia nostra natiunale. Spre a dá de gole inaintea lumei aceste mistificatiuni si mincimi incorporate, voi nu ati intardiatu nici odata, cu tota ocazionea potintiosa, a ve folosi de tote mediu-locele iertate prin lege. D'in acestu motivu mi-esplicu eu si infatisiarea vostra la alegerea d'in 2 maiu. V'ati infatisiatu in numeru frumosu, după cum s'a cadiutu, conformu actului maretii si salutariu, pentru care primiti multiamit'a Romanimei intregi. Cu ast'a inse nu ati facutu totu. Satan'a, a vrutu ca vre-o duoi d'intre voi se nu mai existe in numerulu celoru vii; ei au cadiutu ca martiri, luptandu pentru drepturile adoratei nostre Natiuni Romane, cu morte gloriosa, lasandu după sine veduve si orfani. De la cine se-si cēra acesti-a pana de tote dillele? cine se-i mangaiie in n cazul loru? au acesti-a acum a se pēra de fome ca puū golisiei ce-si perdu si tat'a si mam'a, si stău ca vai de ei? Nu se pote! perirea loru ar' fi morte si rusinea nostra! Ei au cadiutu in soldulu natiunei, acest'a are detorint'a se-si ajute; de nu ni vomu ajutā noi pre noi, cine se ne ajute? Deci, onorata Intielegintia cottense! pentru orfani si veduvele remase in urmarea catastrofei de trista memoria de la Tasnadu, nu intardiā a-ti intinde denariulu. Onorati Preuti si Poporeni grabiti a ve indemnā si luminā despre santiēn'a cauzi, retragundu-ve prisosulu de la veduvele remase ale commilitoniloru vostri, dandu si stringundu singuri spre acestu scopu oferte marimose. Multu s'ar' poté adunā in Baserece, in unu taieriu, espusu in căte-va domineci a numé spre acestu scopu.

Fapta crestinesca si umana e acest'a si altcum, cu carea suntemu detori unii altui-a. Bani ori fruptele, est-modu strinse, se potu administrā M. O. D. Vasiliu Popu protopopu in T.-Szántó, post'a ultima: Tasnád, care apoi cu intielegintia d'in giuru va se se le inainteze la loculu si destinatiunea loru. — Srietorialu acestoru orduri espedeza numitului Domnu 5 fl. v. a., spre scopulu mentiunatu. Se ne ajutāmu, că si Ddieu ne va ajutā!!

C o r r.

Nr. 64
Seri'a X

Insciintiare *).

Adunarea generala a Asociatiunei natiunale d'in Aradu pentru cultur'a poporulu romanu — conformu

*) Celelalte onorabile redactiuni sunt rogata a reproduce si in diariile sale acest'a insciintiare.

Directiunea.

decisului directiunale d'in 8 Maiu nou, a. c. Nr. 64, — se va tiené aici in Aradu, „in 25 Maiu, 6 Iuniu a. c. si urmatoriele d'ile“, la care ocazione s'a dispusu arangiarea indatenatei petreceri natiunale de saltu (balu), in favorea fondului acestei asociatiuni.

Ceea ce aducundu-se la cunoscintia onofatului publicu, — se invita cu tota onorea p. t. membri ai asociatiunei nostre, cu ace'a insemnare, că programulu agendelor pertractande se va publică cătu mai curundu in diariile natiunali.

Aradu, 15 Maiu nou 1870.

Directiunea asociatiunei natiunale pentru cultura poporulu romanu.

Directoriulu secundariu:

Ioane Popoviciu Desseanu, m. p.

Petru Petroviciu, m. p.,
notariu directiunale.

Zagr'a, 12. maiu, 1870.*)

Dle Redactoru!

In „Federatiunea“ d'in 17/29 aprile 1870, nr. 36-386, dlu assessore d'in Abrudu, Basiliu Basiotu d'in Zagr'a, districtulu Nesaudu, me publica cu tota nedreptatea, cu mare defaima, clevetire si desonorare a persoanei si caracterului meu, — negandindu-se, dacă ar' avé séu nu dreptu.

Pentru descriesele defaima, clevetire si desonorare nedrepta lam incusatu la tribunalulu competentu. — Sentintia va urmā si se va publică.

Demeter Kittulu, m. p.,
c. r. locutenente in pensiune.

VARIETATI.

*(† Necrologu.) Dr. Eutimiu Murgu, care până in an. 1850 fu apostolulu natiunaltati romane, éra de atunci trai retrasu, ocupandu-se cu vindecarea bolei de apa, repausă in Bud'a, joi in 30 aprilo, 12 maiu a. c. Immormentarea se tienū sambeta in 2114 maiu. Fia-i tierin'a usiōra, si memori'a neuitata!

*(Foiele ung. guvernamentali) spunu, că ministrulu financieloru, Melch. Lónyay, va vorbi sambeta ultim'a ora in camera reprezentantiloru, in calitate de ministru ungarescu. E verosimulu, că sacerosulu lui, Kerkápolyi, va dá prim'a audientia domineca, éra Lónyay va luă, luni, remasu bunu de la colegii, sēi, pentru a ocupă postulu de ministru comunu alu financieloru in Transleitania.

*(Se alătura) la numerulu pres. alu diariului nostru d'in partea Dlui Iosefu Pozdech: Descrierea montari campane oru mai noue patentate si a scaunulu de campana de feru ciocanitu.

Sciri electrice.

Constanti opolea, 17. maiu. Chevalier, vice-admiralulu francesu, primū d'in Parisu ordinulu, da nu parasí Pireulu cu escadronulu Levante.

Parisu, 17. maiu. Favernay, secretariulu consularu de până acum d'in Vien'a, se va numisiefu de cabinetu, éra br. Bourgoing secretariu privatu alu duclui de Grammond.

Burs'a de Vien'a de la 20. Maiu. 1870.

5% metall.	60.25	Londra	123.75
Imprum. nat.	69.80	Argintu	121.50
Sorti d'in 1860	96.10	Galbenu	5.86
Act. de banca	721.	Napoleond'or	9.88
Act. inst. cred.	255.20		

Responsu. Dlui Popu, prot. in Vadu. Epistol'a DTale d'in lun'a curinte o-amu primitu noi insi-ne si ni-amu insemnatu cuprinsulu ei; éra cea d'in decemvre inca a ajuns in manele respectivulu care, preste putienu, ti-va respunde prin una epistola deosebita. Salutare.

*) Tote diariile romane sunt rogata a aduce la cunoscintia onor. publicu acest'a aretare in totu cuprinsulu sēu. Not'a coresp.

Proprietariu si editoriu ALESANDRU ROMANU
Redactoru respund. interim. IONU POPUTIU.